

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Факультет № 6
Кафедра соціології та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Робота психолога пенітенціарної системи**»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

(для денної та заочної форми навчання)

Харків 2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2020 № 9

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 16.09.2020 № 6

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін

Протокол від 18.09.2020 № 5

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології (протокол № 9
від 07.09.2020)

Розробники:

1. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук
Філоненко В.М.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії
фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О.М.

2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського
національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук,
доцент Шиліна А.А.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4,5 Загальна кількість годин – 135 Кількість тем 11	05 соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 3 Семестр 6 Види контролю: залік 6 семестр,
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 22; Семінарські заняття – ; Практичні заняття – 32; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 81; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – 1/6	заочна форма навчання Лекції – 8; Семінарські заняття – ; Практичні заняття – 8; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 119; Індивідуальні завдання: Курсова робота – не має Реферати – 1/6	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надати здобувачам систематизовані знання та основні поняття про психологічні особливості професійної діяльності персоналу, розвиток психологічної стійкості в екстремальних умовах, особливості мікросередовища засуджених, психологічні особливості конфліктів, профілактику самогубств засуджених, психологічні особливості професійного спілкування, а також про сучасні підходи в організації соціально-виховної роботи із засудженими, знання, які сьогодні вкрай потрібні персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Завдання: ознайомити слухачів з основами поняттями, принципами, концепціями курсу Робота психолога пенітенціарної системи, розкрити особливості психологічної роботи персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Виробити у здобувачів ряд умінь та навичок щодо застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця в сфері професійної діяльності персоналу ДКВС.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення даного курсу базується на знаннях основних положень загальної психології, вікової психології, соціальної психології, психології здоров'я, психології професійного спілкування, конфліктології.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення курсу здобувач повинен знати:

- індивідуально-психологічні особливості особистості засудженого;
- психологічні передумови регуляції та корекції поведінки засудженого;
- психологію міжособистісних відносин;
- психологічні передумови диференціації засуджених;
- механізми розвитку асоціальних звичок та стереотипів поведінки;

- принципи і методики вивчення особистості засуджених;
- нормативні документи, які визначають діяльність пенітенціарного психолога.

вміти:

- вивчати індивідуальні психологічні властивості засудженого;
- використовувати дані про особистість засудженого в організації індивідуальної виховної роботи;
- аналізувати мотиви поведінки засуджених;
- формувати позитивні характерологічні та вольові якості у засуджених;
- надавати характеристику як окремим засудженим, так і середовищу засуджених;
- проводити роботу з особами віднесеними до групи «фізику»;
- здійснювати профілактику професійної деформації.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	I. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-8	Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК9	Здатність працювати в команді.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	ЗК10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	СК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
	СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
	СК6	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
	СК7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
	СК8	Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
	СК9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до

		запиту.
	СК11	Здатність дотримуватися норм професійної етики.
	СК13	Здатність до розроблення та реалізації психологічної корекції в залежності від потреб конкретних індивідів та груп.
	СК14	Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі.
	СК15	Здатність аналізувати психолого-правові проблеми та здійснювати психологічне забезпечення у правовій сфері.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Пенітенціарна педагогіка як галузь педагогічної науки та її основні категорії.

Становлення пенітенціарної педагогіки як науки. Об'єкт та предмет пенітенціарної педагогіки. Поняття та категорії пенітенціарної педагогіки. Завдання пенітенціарної педагогіки. Зв'язки пенітенціарної педагогіки з іншими галузями знань.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 6 год.

Тема 2. Особливості виховного процесу в закладах пенітенціарної системи.

Загальні принципи класифікації засуджених та тактика індивідуального впливу на особистість. Методи, прийоми та засоби виховного впливу. Форми виправного впливу на засуджених.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., самостійна робота – 8 год.

Тема 3. Особливості методичної роботи в пенітенціарних закладах.

Вивчення документації, що характеризує засудженого. Методика ведення ознайомчої бесіди, її цілі. Методика контактної взаємодії, її стадії. Особливості проведення виправної роботи з неповнолітніми.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., самостійна робота – 8 год.

Тема 4. Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології.

Поняття, предмет та основні завдання пенітенціарної психології. Соціально-психологічні проблеми пенітенціарної психології. Психологічна характеристика особистості засуджених та їх адаптаційних можливостей. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 7 год.

Тема 5. Соціальна і соціально-психологічна адаптація засуджених.

Психологічна характеристика особистості засуджених та їх адаптаційних можливостей. Психологічна підготовка до умов життя на волі. Ресоціалізація і реадаптація засуджених: основні чинники.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., самостійна робота – 6 год.

Тема 6. Колектив засуджених та його характеристика.

Психологічні особливості мікросередовища засуджених. Субкультура місць позбавлення волі. Лідерство в середовищі засуджених. Традиції та звичаї в середовищі засуджених.

Розподіл навчальної теми за видами занять: лекція – 2 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 6 год.

Тема 7. Психологічні особливості засуджених з урахуванням гендерних та вікових особливостей.

Вплив умов відбування покарання на психіку засуджених. Психологічні особливості засуджених та осіб взятих під варту чоловіків. Психологічні особливості засуджених

Тема 1. Пенітенціарна педагогіка як галузь педагогічної науки та її основні категорії.	12	2		4		6	залік
Тема 2. Особливості виховного процесу в закладах пенітенціарної системи.	10	2				8	
Тема 3. Особливості методичної роботи в пенітенціарних закладах.	10	2				8	
Тема 4. Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології.	13	2		4		7	
Тема 5. Соціальна і соціально-психологічна адаптація засуджених.	8	2				6	
Тема 6. Колектив засуджених та його характеристика.	12	2		4		6	
Тема 7. Психологічні особливості засуджених з урахуванням гендерних та вікових особливостей.	14	2		4		8	
Тема 8. Психологічні особливості конфліктів.	14	2		4		8	
Тема 9. Застосування політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями та інструкції по її реалізації в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань.	14	2		4		8	
Тема 10. Сучасні підходи в організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими з урахуванням гендерних особливостей.	14	2		4		8	
Тема 11. Психологічні особливості професійного спілкування персоналу виправних установ.	14	2		4		8	
Всього за семестр № 6:	135	22		32		81	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	Всього	з них:	

		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема 1. Пенітенціарна педагогіка як галузь педагогічної науки та її основні категорії.	12					12	залік
Тема 2. Особливості виховного процесу в закладах пенітенціарної системи.	10					10	
Тема 3. Особливості методичної роботи в пенітенціарних закладах.	10					10	
Тема 4. Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології.	13					13	
Тема 5. Соціальна і соціально-психологічна адаптація засуджених.	8	2		2		4	
Тема 6. Колектив засуджених та його характеристика.	12					12	
Тема 7. Психологічні особливості засуджених з урахуванням гендерних та вікових особливостей.	14	2		2		10	
Тема 8. Психологічні особливості конфліктів.	14					14	
Тема 9. Застосування політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями та інструкції по її реалізації в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань.	14	2		2		10	
Тема 10. Сучасні підходи в організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими з урахуванням гендерних особливостей.	14					14	
Тема 11. Психологічні особливості професійного спілкування персоналу виправних установ.	14	2		2		10	
Всього за семестр № 6:	135	8		8		119	

4.1.3. Теми та завдання до практичних занять

Тема № 1 Пенітенціарна педагогіка як галузь педагогічної науки та її основні категорії.

Практичне заняття за темою: Вивчення методик виявлення агресивності особистості.

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики з виявлення агресивності, засвоїти порядок проведення методик та інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Доведення теоретичних положень про агресію. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою А. Басса - А. Даркі.
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою А. Басса - А. Даркі.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Хван А.А., Зайцев Ю.А., Кузнецова Ю.А. Стандартизація опросника А. Басса и А. Дарки / Психологическая диагностика, 2008, № 1, — с. 35-58.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики Басса-Дарки.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Агресивність є стійкою особистісною рисою, яка полягає у готовності, намаганні людини досягти соціального визнання, домінування через застосування деструктивного впливу.

Традиційно вирізняються три групи об'єктів, на які спрямовується агресивність:

- 1) інша людина, група людей, суспільство;
- 2) матеріальні та культурні цінності, жива і нежива природа;
- 3) сама людина, що є одночасно суб'єктом та об'єктом агресивності.

Зовнішні, різноманітні прояви агресивності поєднуються поняттям «агресія». Найчастіше вони пов'язані із застосуванням фізичної сили, мовних і немовних засобів спілкування (слова і вирази, письмові повідомлення, аудіо-, відеозаписи та ін.) і мають прямий, прихований, комбінований характер.

Для виявлення агресивності у практичних цілях найчастіше застосовуються методики А. А. Басса - А. Даркі, Тест Руки Вагнера.

Методика дозволяє здійснити ґрунтовне виявлення агресивності в цілому, а також стосовно таких окремих проявів:

1. Фізична агресія — застосування фізичної сили до іншої людини.
2. Вербальна агресія — застосування погрози, лихослів'я, проклять в емоційній формі (крик, вереск тощо).
3. Побічна агресія — розповсюдження пліток, чуток, наявність двозначного гумору та нецілеспрямованих вибухів люті (тупотіння ногами, викрики).
4. Негативізм — опозиційна манера поведінки у пасивній чи активній формі, спрямована проти осіб чи соціальних норм.
5. Роздратування — схильність до запальності, різкості, грубощів за найменших підстав.
6. Підозрілість — схильність до недовіри, обережності, обумовлених переконаністю у шкідливих намірах оточення.
7. Образа — заздрість, ненависть до оточення за завдані ними реальні чи надумані страждання.
8. Почуття вини — докори сумління, злість на себе за власні кепські риси і вчинки.

Інструкція

Вашій увазі пропонуються 75 тверджень, що їх необхідно співвіднести з власною манерою поведінки, способом життя і відповіді «так», «напевне, так», «ні», «напевне, ні». Відповіді фіксуються у відповідних графах спеціального бланку.

Питання 2.

Обробка та інтерпретація відповідей

В обробці відповіді «так», «напевне, так» поєднуються в одну групу «так», а відповіді «ні», «напевне, ні» поєднуються в одну групу «ні».

Набрані за кожною шкалою бали арифметичне складаються. За шкалами 1, 2, 3, 4, 5, 8 бали ще раз складаються, і набрана сума свідчить про рівень агресивності. На її підставі формулюється один із таких висновків:

- знижена агресивність — 0-16 балів;
- нормальна агресивність — 17—25 балів;

— підвищена агресивність - 26 та більше балів. За шкалами 6, 7 бали складаються, і набрана сума свідчить про рівень ворожості. На її підставі формулюється один із таких висновків:

- знижена ворожість - 0-3 бали;
- нормальна ворожість — 4-10 балів;
- підвищена ворожість — 11 та більше балів.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Тема № 4. Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології.

Практичне заняття за темою: Виявлення особливостей агресивності особистості за методикою тест Руки.

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати проєктивні методики з виявлення агресивності, засвоїти порядок проведення методики тесту Руки та навчитися інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Доведення теоретичних положень щодо проєктивних методик вивчення агресивності особистості. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою тест Руки.
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою тест Руки.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. — СПб: Питер, 2001. — 352 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).
2. <http://dSPACE.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3700>

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики тесту Руки.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Інструкція до тесту Руки: «Уважно розгляньте запропоновані Вам зображення і скажіть, що, на Вашу думку, робить ця рука?»

Якщо досліджуваний вагається з відповіддю, йому пропонується запитання: «Як Ви думаєте, що робить людина, якій належить ця рука? На що здатна людина з такою рукою? Назвіть всі варіанти, які можете собі уявити».

Стимульний матеріал – стандартні 9 зображень кисті руки і одна без зображення, при показі якої просять уявити кисть руки і описати її уявні дії.

Зображення пред'являються в певній послідовності і положенні. При нечіткій і двозначній відповіді просять пояснень, запитують: «Добре, а що ще?», Але не нав'язують жодних специфічних відповідей. Якщо експериментатор відчуває, що його

дії зустрічають опір, рекомендується перейти до іншої картки. Тримати малюнок-картку можна в будь-якому положенні. Число варіантів відповідей по картці не обмежується. Бажано отримати чотири варіанти відповідей. Якщо кількість відповідей менша, уточніть, чи немає бажання ще що-небудь сказати щодо даного зображення руки, а в протоколі, наприклад, при єдиному варіанті відповіді проставляється його значення зі знаком *4, тобто ця єдина безальтернативна відповідь оцінюється в чотири бали замість одного. Важливо у всіх можливих випадках (якщо досліджуваний не виражає протесту) максимально знижувати невизначеність відповіді, наповнювати змістом висловлювання типу «хтось, щось, комусь» і т.п.

Питання 2. Обробка результатів дослідження за тестом Руки:

Всі відповіді фіксуються в протоколі. Крім запису відповідей реєструється положення, в якому досліджуваний тримає картку, а також час з моменту пред'явлення стимулу до початку відповіді.

У протоколі зазначається: У першій колонці вказують номер картки. У другій – дається час першої реакції на картку в секундах. У третій – наводяться всі відповіді досліджуваного. У четвертій – результати категоризації відповідей. Якщо експериментатору доводиться звертатися до досліджуваного з уточненнями – це позначається (ут).

Після категоризації підраховується число висловлювань в кожній категорії.

Категорії відповідей: «Страх», «Емоційність», «Комунікація» і «Залежність» відображають тенденцію до дії, спрямовану на пристосування до соціального середовища; при цьому ймовірність агресивної поведінки незначна.

Відповіді, що відносяться до категорій «Демонстративність» і «Інвалідність», при оцінці ймовірності агресивних проявів не враховуються, тому їх роль в даній області поведінки непостійна. Ці відповіді можуть лише уточнювати мотиви агресивної поведінки.

Важливо, що значення має не тільки співвідношення установок на соціальну кооперацію і агресію, але і те, які саме тенденції протиставляються конфронтації, що спонукає людину до співпраці: страх перед відповідною агресією, почуття власної неповноцінності, залежності або потреба в теплих, дружніх контактах з оточуючими.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Тема № 6. Колектив засуджених та його характеристика.

Практичне заняття за темою: Діагностика брехливості особистості.

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики з виявлення брехливості, засвоїти порядок проведення методик та інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою виявлення брехливості.
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою виявлення брехливості.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Церковная, Ирина Анатольевна Многомерно функциональное исследование лживости как индивидуально - психологической особенности личности : [Электронный ресурс]: Дис... канд. психол. наук: 19.00.01. Екатеринбург: РГБ, 2006.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики з визначення брехливості.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Вам пропонується послідовно відповісти на ряд тверджень, що стосуються деяких сторін Вашої особистості. При відповідях важлива Ваша перша реакція. В опитувальних листах немає хороших і поганих тверджень. Кожне з них має право на існування. За одну хвилину Ви повинні дати 5-6 відповідей. Свої відповіді заносьте в протокол у вигляді цифр. Приступаючи до відповідей, пам'ятайте про те, що на всю роботу відпускається не більше 20-30 хвилин. Слідкуйте за тим, щоб кожному порядковому номеру затвердження суворо відповідав відповідь в його цифровому вираженні. Постарайтеся, якомога рідше вдаватися до нейтральної відповіді «коли як», оцінюваної в 4 бали.

Питання 2. Підраховується сума балів в кожному з відповідних розділів, що характеризують різні аспекти брехливості. Сума балів за кожною шкалою від 34 до 49 говорить про вираженість даного параметра; від 19 до 33 - про нейтральність, ситуативному прояві; від 7 до 18 - про невиразності.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Тема №7. Психологічні особливості засуджених з урахуванням гендерних та вікових особливостей

Практичне заняття за темою: Виявлення конфліктності особистості (відведений час - 4 год.).

Ціль заняття: Навчитись застосовувати методику з виявлення конфліктності особистості, засвоїти порядок проведення методики та інтерпретувати отримані дані.

Методи: тестування, дискусія.

Навчальні питання:

1. Доведення теоретичних положень щодо проєктивних методик вивчення виявлення конфліктності особистості. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою тест Руки.
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою тест Руки.

Література:

1. Медведев В. С. Кримінальна психологія: Підручник.— К.: Атіка, 2004.- 368 с.
2. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою вивчення рівня конфліктності автори: Н. Кіршева, Н. Рябчикова, адаптація В. С. Лозниці.
2. Підрахунок балів та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування.

Порядок проведення заняття:

Питання 1. Вашій увазі пропонуються 11 ситуацій, кожна з яких передбачає 3 варіанти поведінки. Оберіть той варіант, який найбільше відповідає Вам, і зробіть відповідну позначку у спеціальному бланку. Майте на увазі, що «поганих» чи «хороших» відповідей немає.

Питання 2. Проводиться підрахунок балів. Отримані дані інтерпретуються згідно з правилами, вказаними в методиці.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Тема № 8. . Психологічні особливості конфліктів.

Практичне заняття за темою: “Властивості характеру – опитувальник самооцінки Т. Лірі”

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики для дослідження уявлень суб'єкта про себе і ідеальне “Я”, а також для вивчення взаємин у малих групах. За допомогою даної методики визначається переважний тип ставлення до людей в самооцінці та взаємооцінці. При дослідженні міжособистісних відносин, соціальних

атитюдів найбільш часто виділяються два чинники: домінування/підкорення та дружелюбність-агресивність, засвоїти порядок проведення методики та інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою дослідження уявлень суб'єкта про себе і ідеальне “Я”, а також для вивчення взаємин у малих групах.

2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою дослідження уявлень суб'єкта про себе і ідеальне “Я”, а також для вивчення взаємин у малих групах.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. – 281 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики для дослідження уявлень суб'єкта про себе і ідеальне “Я”, а також для вивчення взаємин у малих групах.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Схема Т. Лірі базується на припущенні, що чим ближче виявляються результати респондента до центру кола, тим сильніше взаємозв'язок цих двох змінних. Сума балів кожної орієнтації переводиться в індекс, де домінують вертикальна (домінування/покірності) та горизонтальна (дружелюбність-ворожість) осі. Відстань отриманих показників від центру кола вказує на адаптивність або екстремальність інтерперсональної поведінки.

Питання 2. Опитувальник містить 128 оціночних суджень, із яких у кожному з 8 типів відносин утворюються 16 пунктів, упорядкованих по висхідній інтенсивності. Методика побудована так, що судження, спрямовані на з'ясування будь-якого типу відносин, розташовані не підряд, а особливим чином: вони групуються по 4 і повторюються через рівну кількість визначень. При обробці результатів підраховується кількість відносин кожного типу. Інструкція: “Уважно прочитайте визначення. Номери тих визначень, які відповідають Вашому уявленню про себе, обведіть у кружечок. Якщо повної впевненості немає – не обводьте”.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

При обробці результатів підраховується кількість відносин кожного типу. Т. Лірі пропонував використовувати методику для оцінки спостережуваної поведінки людей, тобто поведінки в оцінці оточуючих (“з боку”), для самооцінки, оцінки близьких людей, для опису ідеального “Я”. Відповідно до цих рівнів діагностики змінюється інструкція для відповіді. Різні напрямки діагностики дозволяють визначити тип особистості, а також зіставляти дані за окремими аспектами. Наприклад, “соціальне “Я”, “реальне “Я”, “мої партнери” і т. д. Методика може бути представлена респонденту або списком (за алфавітом чи у випадковому порядку), або на окремих картках. Йому пропонується вказати ті твердження, які відповідають його уявленням про себе, відносяться до іншої людини або його ідеалу. Отримані бали переносяться на дискограму, при цьому відстань від центру кола відповідає числу балів за даною октантою (від 0 до 16). Кінці векторів з'єднуються й утворюють особистісний профіль.

Тема № 9. Застосування політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями та інструкції по її реалізації в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань.

Практичне заняття за темою: Діагностика рівня соціальної фрустрованості особистості.

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики з виявлення рівня соціальної фрустрованості особистості, засвоїти порядок проведення методик та інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою виявлення рівня соціальної фрустрованості особистості
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою виявлення рівня соціальної фрустрованості особистості

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. – 281 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики з визначення рівня соціальної фрустрованості особистості

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Методика спрямована на оцінку ступеня незадоволеності/задоволеності соціальними досягненнями в різних сферах життєдіяльності. Розроблена Л.І. Вассерманом і модифікована В.В. Бойком. Інструкція: “Прочитайте кожне запитання та вкажіть у реєстраційному бланку тільки один варіант відповіді, який найбільш точно характеризує Ваш ступінь незадоволеності-задоволеності своїми досягненнями в різних сферах життєдіяльності”.

Питання 2. Обробка результатів По кожному пункту визначається показник рівня фрустрованості. Він може варіюватися від 0 до 4 балів. Кожному варіанту відповіді присвоюються бали: повністю задоволений – 0, скоріше задоволений – 1, важко відповісти – 2, скоріше незадоволений – 3, повністю незадоволений – 4. Якщо методика використовується для виявлення показника групи респондентів, то необхідно: 1) отримати окремо добутки числа респондентів, які обрали ту чи іншу відповідь, на бал, який присвоюється відповіді; 2) підрахувати суму цих добутків; 3) розділити її на загальне число респондентів, які відповіли на даний пункт. Можна визначити підсумковий середній індекс рівня соціальної фрустрованості. Для цього треба скласти показники фрустрованості по всіх пунктах і поділити суму на число пунктів (20). В масових обстеженнях вельми показовим є відсоток осіб, які вибрали той або інший варіант відповіді на конкретний пункт.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Інтерпретація результатів Висновки про рівень соціальної фрустрованості робляться з урахуванням величини бала (середнього бала) за кожним пунктом. Чим більше бал, тим вище рівень соціальної фрустрованості. 3,5-4 бали – дуже високий рівень фрустрованості; 3,0-3,4 бала – підвищений рівень фрустрованості; 2,5-2,9 бала – помірний рівень фрустрованості; 2,0-2,4 бала – невизначений рівень фрустрованості; 1,5-1,9 бала – понижений рівень фрустрованості; 0,6-1,4 бала – дуже низький рівень; 0-0,5 – відсутність (майже відсутність) фрустрованості.

Тема № 10. Сучасні підходи в організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими з урахуванням гендерних особливостей.

Практичне заняття за темою: Діагностування типу акцентуації особистості.

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики з виявлення акцентуацій особистості, засвоїти порядок проведення методик та інтерпретувати отримані дані.
Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою виявлення акцентуацій особистості.
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою виявлення акцентуацій особистості.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. – 281 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики з визначення акцентуацій особистості.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Інструкція: “Вам пропонується відповісти на 88 запитань, які стосуються різних сторін Вашої особистості. Якщо Ви згодні із ствердженням, поставте в реєстраційному бланку поруч з номером запитання знак “+” (“так”), якщо ні – знак “-”. Довго над питаннями не розмірковуюте, правильних і неправильних відповідей немає”.

Питання 2. Обробка результатів Для їх обробки здійснюється підрахунок відповідей. Згідно з “ключами” та помножених згідно з ними на 2, 3 або 6. За умови збігу відповіді на питання з “ключем” такий відповіді нараховується 1 бал, при неспівпаданні з “ключем” бали не нараховуються.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Максимальна сума балів після помноження – 24. За деякими джерелами, ознаками акцентуації вважається величина більша за 12 балів. Інші вважають, що сума балів у межах від 15 до 19 свідчить лише про тенденцію до того чи іншого типу акцентуації. І лише у випадку перевищення 19 балів риса є акцентуованою.

Тема № 11 Психологічні особливості професійного спілкування персоналу виправних установ.

Практичне заняття за темою: Вивчення уявлення людини про себе та оцінку тенденцій її поведінки в групі за методикою “Q-сортування” (В. Стефансона).

Навчальна мета заняття: Навчитись застосовувати методики з уявлення людини про себе та оцінку тенденцій її поведінки в групі за методикою “Q-сортування” (В. Стефансона), засвоїти порядок проведення методик та інтерпретувати отримані дані.

Кількість годин - 4. Місце проведення – аудиторія.

Навчальні питання:

1. Інструкція та порядок проведення тестування за методикою “Q-сортування” (В. Стефансона).
2. Підрахунок балів, переведення відповідей у бали за окремими проявами (шкалами) та інтерпретація отриманих даних по результатам тестування за методикою виявлення уявлення людини про себе та оцінку тенденцій її поведінки в групі за методикою “Q-сортування” (В. Стефансона)

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять:

1. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової

служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. – 281 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття: ознайомлення з основами методики, порядку проведення методики з визначення уявлення людини про себе та оцінку тенденцій її поведінки в групі за методикою “Q-сортування” (В. Стефансона)

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання 1. Інструкція: “Вашій увазі пропонується перелік із 60 тверджень, що стосуються поведінки людини в групі. Прочитайте послідовно кожне з них. Якщо Ви згодні з твердженням, то в реєстраційному бланку праворуч від відповідного номера поставте знак “+”, якщо Ви не згодні з твердженням, то ставте знак “-”.

Питання 2. Обробка результатів Підраховуються тенденції по кожній із сполучених пар. Оскільки заперечення однієї якості є визнанням полярної якості, кількість відповідей “так” додається до кількості відповідей “ні” протилежних тенденцій. Вираженість особистісних властивостей вимірюється не в абсолютних показниках (наприклад, відношення до результату нормативної вибірки, статистичної норми), а відносно вираженості інших властивостей самого респондента. Методика дозволяє визначити шість основних тенденцій поведінки людини в групі: залежність, незалежність, товариськість, нетовариськість, прийняття “боротьби” та уникнення “боротьби”. 195 У результаті ми отримуємо сумарне кількісне визначення для кожної з перерахованих шести тенденцій.

III. Порядок проведення заключної частини заняття: проведення інтерпретації та обговорення отриманих результатів.

Тенденція залежності визначена як внутрішнє прагнення індивіда до прийняття групових стандартів і цінностей: соціальних і морально-етичних. Тенденція до товариськості свідчить про контактність, прагнення утворити емоційні зв'язки як у своїй групі, так і за її межами. Тенденція до “боротьби” – активне прагнення особистості брати участь у житті групи, домагатися більш високого статусу в системі міжособистісних взаємин. На противагу цій тенденції, уникнення “боротьби” показує прагнення відхилитися від взаємодії, зберегти нейтралітет у групових суперечках і конфліктах, схильність до компромісних рішень. Кожна з цих тенденцій має внутрішню та зовнішню характеристику, тобто залежність, товариськість і “боротьба” можуть бути істинними, внутрішньо притаманними особистості, а можуть бути зовнішніми, своєрідною “маскою”, що приховує справжнє обличчя людини. Якщо число позитивних відповідей у кожній сполученій парі (залежність-незалежність, товариськість-нетовариськість, прийняття “боротьби”- уникнення “боротьби”) наближається до 20, то ми говоримо про справжню перевагу тієї чи іншої стійкої тенденції, яка властива індивіду і яка виявляється не тільки в певній групі, але й за її межами. Можлива і нульова оцінка за шкалами, по яким проводиться діагностика, коли суми відповідей “так” і “ні” збігаються. Саме такий стан може бути джерелом внутрішнього конфлікту особистості, яка знаходиться під владою однаково виражених протилежних тенденцій. Постановка основного психологічного діагнозу передбачає визначення ведучої тенденції міжособистісної поведінки індивіда, виходячи з максимально вираженого показника.

4.1.4. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
ТЕМА № 1. Пенітенціарна педагогіка як галузь педагогічної науки та її основні категорії.		
	Становлення пенітенціарної педагогіки як науки. Об'єкт та предмет пенітенціарної педагогіки. Поняття та категорії пенітенціарної педагогіки. Завдання пенітенціарної педагогіки. Зв'язки пенітенціарної педагогіки з іншими	4,5 1,4,7

	галузями знань.	
ТЕМА № 2. Особливості виховного процесу в закладах пенітенціарної системи.		
	Загальні принципи класифікації засуджених та тактика індивідуального впливу на особистість. Методи, прийоми та засоби виховного впливу. Форми виправного впливу на засуджених.	2,3 1,4 1
ТЕМА № 3. Особливості методичної роботи в пенітенціарних закладах.		
	Вивчення документації, що характеризує засудженого. Методика ведення ознайомчої бесіди, її цілі. Методика контактної взаємодії, її стадії. Особливості проведення виправної роботи з неповнолітніми.	2,3,4 1,5,6
ТЕМА № 4. Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології.		
	Поняття, предмет та основні завдання пенітенціарної психології. Соціально-психологічні проблеми пенітенціарної психології. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.	1,5 1,2 1
ТЕМА № 5. Соціальна і соціально-психологічна адаптація засуджених.		
	Психологічна характеристика особистості засуджених та їх адаптаційних можливостей. Психологічна підготовка до умов життя на волі. Ресоціалізація і реадаптація засуджених: основні чинники.	3,4 2,3,4 1
ТЕМА № 6. Колектив засуджених та його характеристика.		
	Психологічні особливості мікросередовища засуджених. Субкультура місць позбавлення волі. Лідерство в середовищі засуджених. Традиції та звичаї в середовищі засуджених.	1,5 1,6,7
ТЕМА № 7. Психологічні особливості засуджених з урахуванням гендерних та вікових особливостей.		
	Вплив умов відбування покарання на психіку засуджених. Психологічні особливості засуджених та осіб взятих під варту чоловіків. Психологічні особливості засуджених жінок. Психологічні особливості неповнолітніх засуджених. Особливості мікросередовища засуджених	1,4 1,5,6 1
ТЕМА № 8. Психологічні особливості конфліктів.		
	Класифікація, структура та динаміка конфліктів. Профілактика та попередження конфліктів в установах виконання покарань. Типи та стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях. Розвиток навичок конструктивної поведінки у конфліктних ситуаціях.	1,5 1,4,6 1
ТЕМА № 9. Застосування політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями та інструкції по її реалізації в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань.		

	Загальні засади застосування політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями. Діагностична робота з засудженими та ув'язненими. Виявлення симптомів суїцидального ризику осіб, взятих під варту, та засуджених. Профілактична та корекційна робота в реалізації Політики щодо боротьби з самогубствами та самоушкодженнями.	1,5 1,5,6 1
	ТЕМА № 10. Сучасні підходи в організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими з урахуванням гендерних особливостей.	
	Когнітивно-поведінкове втручання та просоціальне моделювання поведінки засуджених. Оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення засудженого. Реабілітаційні програми роботи із засудженими. Реалізація реабілітаційних програм з урахуванням гендерних особливостей	3,5 1,6 1
	ТЕМА № 11. Психологічні особливості професійного спілкування персоналу виправних установ.	
	Особливості професійного спілкування персоналу ДКВС. Етапи змін поведінки людини. Особливості спілкування та дії персоналу на різних етапах змін поведінки людини. Мотиваційне консультування як техніка ефективного спілкування. Прийоми мотиваційного консультування. Перешкоди професійного спілкування персоналу ДКВС.	1,5 1,5,6,7 1

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Темі рефератів

1. Місце пенітенціарної психології в системі наукового знання.
2. Розвиток ідей пенітенціарної психології у працях А.С.Макаренка.
3. Специфіка роботи психолога із засудженим у період адаптації (перші три місяці після прибуття у виправну установу).
4. Специфіка роботи психолога із засудженим у період перед звільненням
5. Використання методів логотерапії в установах виконання покарань.
6. Психологічні передумови виправлення і перевиховання (система суб'єктивних і об'єктивних чинників.)
7. Основні засоби виправлення та перевиховання засуджених.
8. Типові психічні стани осіб, позбавлених волі.
9. Динаміка особистості засудженого.
10. Специфіка перебування неповнолітніх у місцях позбавлення волі.
11. Механізми й діагностика адаптивних здібностей засуджених.
12. Управління соціальною та соціально-психологічною адаптацією засуджених.
13. Профілактика суїцидів у місцях позбавлення волі.
14. Специфіка пенітенціарної злочинності.
15. Наукове і психолого-педагогічне обґрунтування, виявлення і вивчення неформальних мікрогруп засуджених.
16. Конфлікти у середовищі засуджених.
17. Кримінальна субкультура колективу засуджених: система цінностей, норм.
18. Постпенітенціарний вплив на осіб, звільнених з місць позбавлення волі.
19. Актуальні проблеми сучасної пенітенціарної політики України
20. Розвиток ідей пенітенціарної психології у працях А.С.Макаренка
21. Сучасний стан пенітенціарної системи. Міжнародні пенітенціарні правила

22. Закономірності педагогічного процесу в місцях позбавлення волі.

**5.1.2. Теми курсових робіт
немає**

**5.1.3. Теми наукових робіт
немає**

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- вирішення творчих практичних завдань;
- метод аналізу кейсів;
- інтерактивний метод роботи в малих групах.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: наукової літератури за темою та підготовка відповідей на додаткові питання;

Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів та тематичних повідомлень.

**7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль
Питання, що виносяться на залік.**

1. Становлення пенітенціарної педагогіки як науки.
2. Пенітенціарна педагогіка. Її об'єкт та предмет.
3. Поняття та категорії пенітенціарної педагогіки.
4. Завдання пенітенціарної педагогіки.
5. Зв'язки пенітенціарної педагогіки з іншими галузями знань.
6. Поняття методології. Рівні пенітенціарної педагогіки.
7. Закономірності пенітенціарної педагогіки.
8. Принципи пенітенціарної педагогіки.
9. Засуджені як об'єкт та суб'єкт процесу виправлення.
10. Загальні принципи класифікації засуджених та тактика індивідуального впливу на особистість.
11. Методи, прийоми та засоби виховного впливу.
12. Форми виправного впливу на засуджених.
13. Вивчення документації, що характеризує засудженого.
14. Методика ведення ознайомчої бесіди, її цілі.
15. Методика контактної взаємодії, її стадії.
16. Особливості проведення виправної роботи з неповнолітніми.
17. Актуальні проблеми сучасної пенітенціарної політики України.
18. Виховання засуджених у трудовій, навчальній та громадській діяльності.
19. Особливості процесу виховання неповнолітніх засуджених.
20. Особливості процесу виховання засуджених жінок.
21. Особливості процесу виправлення засуджених молодіжного віку.
22. Основні специфічні особливості педагогічного процесу в установах виконання покарань.

23. Закономірності педагогічного процесу в місцях позбавлення волі.
24. Предмет і завдання пенітенціарної психології, основні категорії.
25. Місце пенітенціарної психології в системі наукового знання.
26. Передумови виникнення пенітенціарної психології.
27. Сучасний стан пенітенціарної системи. Міжнародні пенітенціарні правила.
28. Розвиток ідей пенітенціарної психології у працях А.С.Макаренка.
29. Структура діяльності працівника виправно-трудової установи.
30. Превентивна діяльність працівників пенітенціарних установ.
31. Тлумачення поняття «професійне вигорання». Ознаки професійного
32. вигорання персоналу виправно-трудових установ.
33. Зміст роботи працівників психологічної служби щодо корекції і профілактики професійної деформації персоналу ВТУ.
34. Мета, завдання й методи роботи психолога в пенітенціарних установах.
35. Етичні принципи діяльності психолога у місцях позбавлення волі.
36. Основні напрямки діяльності психологічної служби в установах карно-виконавчої системи.
37. Специфіка роботи психолога із засудженим у період адаптації (перші три місяці після прибуття у виправну установу).
38. Специфіка роботи психолога із засудженим у період перед звільненням
39. Методологічні основи пенітенціарної психології.
40. Основні вимоги до наукових досліджень у виправно-трудовій психології.
41. Методи вивчення особистості засуджених.
42. Методи психолого-педагогічного впливу на об'єктів виправно-трудової установи.
43. Психологічні бар'єри та методи їх нейтралізації.
44. Вплив релігії на процес перевиховання та виправлення засуджених.
45. Використання методів логотерапії в установах виконання покарань.
46. Використання принципів біхевіоральної моделі психологічної допомоги засудженим.
47. Використання методів мультисистемної терапії у ресоціалізації неповнолітніх.
48. Використання принципів когнітивної моделі психологічної допомоги у ресоціалізації засуджених.
49. Сутність виправлення та перевиховання засуджених у пенітенціарному та юридичному аспектах.
50. Основні напрями ресоціалізуючої діяльності виправно-трудових установ.
51. Історія та соціальна зумовленість системи кримінальних покарань.
52. Загальні концепції покарання та його цілей.
53. Концепція покарання як виправлення чи перевиховання.
54. Концепція покарання як відплати.
55. Концепція покарання як страхання чи попередження.
56. Фізіологічні закономірності формування і корекції поведінки.
57. Психологічні передумови виправлення і перевиховання (система суб'єктивних і об'єктивних чинників).
58. Основні засоби виправлення та перевиховання засуджених.
59. Психологічні умови і шляхи трудового перевиховання засуджених.
60. Правове регулювання виховної роботи із засудженими.
61. Мотиви негативного ставлення засуджених до навчальної діяльності.
62. Концепції виправлення особистості злочинця.

63. Характеристика психічного стану особистості після арешту.
64. Особливості впливу вироку на підсудного.
65. Характеристика психічного стану засудженого в період адаптації у виправно-трудовій установі.
66. Психологічна характеристика стану засудженого у період перед звільненням.
67. Специфіка перебування жінок у виправно-трудовій установі.
68. Специфіка перебування неповнолітніх у місцях позбавлення волі.
69. Механізми й діагностика адаптивних здібностей засуджених.
70. Управління соціальною та соціально-психологічною адаптацією засуджених.
71. Загальна класифікація засуджених.
72. Соціально-психологічний аспект суїцидальної поведінки осіб, позбавлених волі.
73. Профілактика суїцидів у місцях позбавлення волі.
74. Чинники формування колективу засуджених.
75. Структура колективу засуджених.
76. Типологія неформальних мікрогруп засуджених.
77. Характеристика групи з позитивною спрямованістю.
78. Соціально-психологічна характеристика груп з невизначеною спрямованістю.
79. Чинники формування груп із негативною спрямованістю.
80. Специфіка пенітенціарної злочинності.
81. Наукове і психолого-педагогічне обґрунтування виявлення і вивчення неформальних мікрогруп засуджених.
82. Лідерство й групові настрої.
83. Конфлікти у середовищі засуджених.
84. Кримінальна субкультура колективу засуджених: система цінностей, норм.
85. Психологічна підготовка засуджених до життя у нових соціальних умовах.
86. Принципи і методи психологічної підготовки.
87. Категорії осіб, що звільняються з місць позбавлення волі.
88. Чинники й етапи соціальної реадaptaції звільнених.
89. Діяльність соціальних служб та організацій щодо соціальної реабілітації звільнених.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- перевірка виконання кейсу;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція.

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf).

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ЗА СЕМЕСТР			
Вид роботи	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	11	1	11
Робота на практичному занятті	16	2	32
Написання реферату	1	5	5
Проміжне тестування	1	2	2
Залікове тестування	1	50	50
Всього			100
ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ			
Вид роботи	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання	
Робота на лекційному занятті	1	Всі лекції з даного курсу мають інтерактивний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені в обговорення питань лекції.	
	0,5	Даний бал отримують здобувачі, які не беруть участі у обговоренні, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи	
	0	Здобувач не приймає участі в лекційному занятті, порушує дисципліну, не слухає викладача, постійно відволікається	

Робота на практичному занятті	2	Здобувач бере участь в опрацюванні практичних завдань (опрацювання методик та тестів, практичних завдань, відповідь на питання викладача), виступає із змістовною доповіддю стосовно алгоритму виконання практичних завдань згідно плану, проявляє ґрунтовну підготовку, висловлює власну точку зору щодо проблеми, винесеної до опрацювання й підкріплює її аргументацією, правильно відповідає на уточнюючі питання
	1	Здобувач бере участь в опрацюванні практичних завдань (опрацювання методик та тестів, практичних завдань, відповідь на питання викладача), за умови, що відповідь буде правильною і змістовною
	0,5	Здобувач присутній на практичному занятті, приймає участь в роботі, уважно слухає інших і іноді доповнює відповіді на питання заняття
	0	Здобувач не приймає участі в занятті, порушує дисципліну, не слухає інших, постійно відволікається
Оцінювання реферату	5	<i>Оцінка виставляється з урахуванням двох параметрів: 1) обсяг виконаного реферату; 2) якість написання.</i> Реферат має обсяг 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.
	4	Реферат має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
	3	Обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
	0	Тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
Проміжне тестування	2	<i>Проміжне тестування включає в себе питання, раніше обговорені на семінарських заняттях і складається з 10 тестових питань з варіантами відповідей.</i> Отримує здобувач який правильно відповів на 10-9 питань тесту.
	1	Отримує здобувач який правильно відповів на 8-7 питань тесту.
	0,5	Отримує здобувач який правильно відповів на 6-5 питань тесту.

	0	Отримує здобувач у якого менше 5 правильних відповідей тесту
	1-50	<i>Підсумковий контроль (залік) проводиться у вигляді усних відповідей на білети, що включають три питання. У разі тестування підсумковий контроль проводиться у вигляді тестів (50 питань)</i>
Підсумковий контроль		<i>кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.</i>
	50-41	Відповіді на усі питання білету відтворюються в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
	40-31	При відповіді на питання екзаменаційного білету відтворюється значна частина питань. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень, певною мірою може аналізувати, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події. Але у відповідях допущені несуттєві помилки, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене власне ставлення до фактів.
	30-21	В відповіді відтворюються основні моменти питань без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але відповідь неповна, припускаються помилки, припущені неточності.
	20-1	Оцінюється відповідь, що містить рівень елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів питань. Здобувач виявив неспроможність в повному обсязі висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

Підсумковий контроль залік проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю заліку обов'язкова.** Якщо здобувач

вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (заліку) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового заліку допускається не більше двох разів з дисципліни робота психолога пенітенціарної системи: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник кафедри та 2 науково-педагогічних працівника.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80–89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75–79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65–74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

21–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Юридична психологія: підручник / за заг. редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : Майдан, 2018.- 684 с.
2. Агаркова Н. І. Педагогічні умови забезпечення соціально-правового захисту старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2003. – 21 с.
3. Бандурка О. М. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно-трудових колоній/ О. М. Бандурка, В. М. Трубников, А. О. Яровий. – Х. : Видавництво НУВС, 2003. – 260 с.
4. Бархаленко Є. В. Психолого-педагогічні аспекти вдосконалення процесу виховання неповнолітніх засуджених / Є. В. Бархаленко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2000. – №5. – С. 183 – 186.
5. Еникеев М.И. Юридическая психология. – М.: Издательство Норма, 2001. – 517с.

Допоміжна:

1. Чебоненко С. О. Третьяк О. С. Пенітенціарна психологія : навчальний посібник. Чернівці, 2011. 219 с.
2. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология: Вопросы и ответы. – М.: Юриспруденция, 2000. – 256с.
3. Гарькавец С.А. Методы и техника логотерапевтического воздействия на осужденного в условиях мест лишения свободы: Учебно-методические рекомендации. – Харьков, 2001. – 28с.
4. Пташинський О. Б. Пенітенціарна система України: монографія/ О. Б. Пташинський; НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2004. – 204 с.
5. Основи пенітенціарної психології : навчальний посібник / [Крейдун Н. П., Лактіонов О. М., Сорока А. В., Скоков С. І.]. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 140 с.
6. Дмитриев Ю. А., Казак Б. Б. Пенитенциарная психология. Ростов н/Д : Фенікс, 2007. 688 с.

7. Робоча книга пенітенціарного психолога [під ред. В. М. Синьова, В. С. Медведєва]. К. : МП Леся, 2000. 224 с.
8. Хван А.А., Зайцев Ю.А., Кузнецова Ю.А. Стандартизация опросника А. Басса и А. Дарки / Психологическая диагностика, 2008, № 1, — с. 35-58.
9. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. — СПб: Питер, 2001. — 352 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).
10. Церковная, Ирина Анатольевна Многомерно функциональное исследование лживости как индивидуально - психологической особенности личности : [Электронный ресурс]: Дис... канд. психол. наук: 19.00.01. Екатеринбург: РГБ, 2006.
11. Медведєв В. С. Кримінальна психологія: Підручник.— К.: Атіка, 2004.- 368 с.
12. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. — К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. — 281 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <https://i-rc.org.ua/files/PPD-kurs-leksiy.pdf>
2. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3700>